

Libres i música en temps de desassossec

Vista de Montserrat des de Serrateix (Berguedà). © J. Carbonell Manils

La muntanya màgica de Thomas Mann

La màgia de l'escriptura de Thomas Mann se'ns mostra a *La muntanya màgica* com un accident majúscul a l'orografia de la literatura universal, immens, absolut, rotund. Qualsevol temptativa de coronar-la no serà més que un passeig a l'ombra de les nombroses cares que conformen la seva figura polièdrica. Una passejada ben agradable, això sí.

L'argument és de sobres conegut: una sèrie d'individus que, per motius de salut, es troben semi reclosos en un sumptuós sanatori per malalts amb dificultats respiratòries, ubicat en una de les muntanyes que rodegen la ciutat suïssa de Davos -escenari d'una de les més cèlebres disputes filosòfiques entre l'apòstol de la finitud (M. Heidegger) i l'últim gran representant de la tradició il·lustrada (Ernst Cassirer). Les semblances amb l'actual situació són prou raonables com per atansar-nos al text i, d'entre la plèthora de tòpics, destacar-ne un: l'experiència del temps. Alerta d'espòilers.

D'entrada, a la novel·la s'estableix una clara diferenciació entre la vivència del temps dels que romanen hostatjats al Berghof (els de dalt) i la de tots aquells que duen una vida 'normal' (els de baix). Com a conseqüència de les rutines establertes al sanatori (massatge matutí, esmorzar, passeig per la muntanya, cura de repòs, dinar, segona cura de repòs a la terrassa de l'habitació, sopar, tertúlia i a fer nones), es comença a desenvolupar tota una

reflexió sobre la temporalitat que bé podríem aplicar-nos: com hem viscut (nosaltres, els de dins) el temps durant aquestes setmanes d'obligat confinament? Se'ns ha tornat monòton i gris (objectiu, diríem, fins i tot) com el pas de les busques del rellotge? Se'ns ha dilatat, se'ns ha escurçat (el temps, s'entén)? Ha estat el sotmetiment a una fèrria rutina allò que, paradoxalment, ens ha permès suportar-la? Cap al final de la novel·la, després de més de set anys de permanència, el protagonista decideix retornar a Alemanya forçat per l'esclat de la Primera Guerra Mundial. En el nostre cas, ara que comença a albirar-se el retorn a la 'normalitat', no podem més que plantejar-nos: com trobarem el món en sortir de la caverna? Hi haurà qui, com Stefan Zweig, escrigui el seu propi *El món d'ahir*? Què és el que havíem d'aprendre de tot plegat?

En un determinat passatge de l'obra, Thomas Mann se serveix d'un objecte nemi, un pot de conserva, per referir-se a aquesta situació d'aturament del temps: tot i que està 'en' el temps, el recipient es prepara amb la intenció de preservar-ne el contingut. Durant aquestes setmanes, qui no s'ha sentit com una sardina en llauna, a l'espera del moment en què poder retornar al temps de 'fora'? A l'obra, aquesta aturada del ritme habitual de la vida mundana serveix de catalitzador en els personatges i, molt especialment, en Hans Castorp, el seu principal protagonista. Succeeix com amb les aigües d'un pou: un cop les deixem de remoure, no només ens retornen la pròpia imatge sinó que traspuen moltes vegades allò que roman al fons (encara que no sempre sigui agradable de veure). Vist des de nosaltres: què ens hem vist obligats a mirar durant l'aturada forçada d'aquests dies? Què hem descobert al fons del pou? O, per dir-ho en termes un tant esotèrics, quin missatge ens ha estat entregat? I és que el pot del que parlàvem està tancat hermèticament: Hermes transmet els missatges dels déus i hermètic és tot allò que conté un missatge, si bé no accessible a tothom.

Un cop aturada la funció ens hem descobert amb l'obligació de sortir al carrer portant una màscara i la pregunta és si d'alguna manera no la portàvem ja abans. La màscara, allò que com a bons estoics sabem que ens fa ser persones, aquest veure'ns arrossegats pels esdeveniments com un esquiador perdut en una tempesta de neu.

Àlex Mumbrú Mora (Departament de Filosofia)
Bellaterra, a 8 de juny de 2020